

## ارائه الگوی علی کیفیت محیط دانشگاه،

### انسجام تحصیلی و اجتماعی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان

مهدی محمدی\*<sup>۱</sup>، فهیمه کشاورزی<sup>۲</sup>، الهام حیدری<sup>۳</sup>

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۲/۱۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۰۶/۱۱

#### چکیده

هدف کلی از انجام این پژوهش ارائه‌ی الگوی علی کیفیت محیط دانشگاه، انسجام تحصیلی و اجتماعی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان در دانشگاه شیراز بود. جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر، دانشجویان دانشگاه شیراز در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ بوده که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای، ۲۸۹ نفر انتخاب شدند. ابزارهای این پژوهش شامل پرسشنامه‌ی ارتباطات دانشگاه و دانشکده، پرسشنامه‌ی فرسودگی تحصیلی، پرسشنامه‌ی انسجام تحصیلی و زیرمقیاس انسجام اجتماعی از پرسشنامه‌ی تجارب دانشجویان دانشکده بود. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که کیفیت محیط دانشگاه پیش‌بینی‌کننده‌ی منفی و معنادار فرسودگی تحصیلی و همچنین پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت و معنادار انسجام تحصیلی و اجتماعی دانشجویان می‌باشد. انسجام تحصیلی و اجتماعی با کنترل کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی‌کننده‌ی منفی و معنادار فرسودگی تحصیلی دانشجویان می‌باشد. انسجام تحصیلی و اجتماعی نقش واسطه‌ای در ارتباط بین کیفیت محیط دانشگاه و فرسودگی تحصیلی دانشجویان دارد. بر این اساس می‌توان گفت که محیط دانشگاه نمی‌تواند به‌طور مستقیم موجب فرسودگی دانشجویان گردد. زمانی که کیفیت محیط دانشگاه در جنبه‌های مختلف به نحو احسن حفظ شود، زمینه‌ی ایجاد انسجام در دانشجو فراهم می‌گردد. بر اساس نتایج فوق، الگوی علی مورد نظر تایید گردید.

**واژه‌های کلیدی:** کیفیت محیط دانشگاه، انسجام تحصیلی، انسجام اجتماعی، فرسودگی تحصیلی، دانشجویان.

۱- دانشگاه شیراز، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، بخش مدیریت و برنامه ریزی آموزشی.

۲- دانشجوی دکتری مطالعات برنامه درسی دانشگاه شیراز.

۳- دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه شیراز.

\* نویسنده‌ی مسئول مقاله، m48r52@yahoo.com

## مقدمه

فرسودگی<sup>۱</sup> تحصیلی در دانشجویان به معنی ایجاد احساس خستگی نسبت به انجام تکالیف درسی و مطالعه، داشتن نگرش بدبینانه نسبت به تحصیل و مطالب درسی و احساس بی‌کفایتی تحصیلی است (داوید<sup>۲</sup>، ۲۰۱۰). در واقع پاسخ و واکنش منفی نسبت به استرس‌های حاد و شدیدی است که در آن اغلب به دلیل خواسته‌های زیاد و خارج از توانی که از افراد می‌شود، احساس خستگی هیجانی و جسمانی در آنها ایجاد می‌کند (مازرولی<sup>۳</sup>، ۲۰۱۲).

نیومن (۱۹۹۰) معتقد است که مطالعه‌ی فرسودگی تحصیلی در دانشجویان موضوع بسیار مهمی است؛ زیرا کلید فهم عملکرد تحصیلی ضعیف دانشجویان، رابطه‌ی دانشجویان با دانشگاه و شوق و اشتیاق آنها نسبت به ادامه تحصیل است (نعامی، ۱۳۸۸). فرسودگی تحصیلی می‌تواند منجر به عدم مشارکت و کاهش انرژی لازم برای انجام فعالیت‌ها شود (سالانوا<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۱۰). به‌گونه‌ای که دانشجویان دچار فرسودگی تحصیلی، انگیزه‌ای برای شرکت در فعالیت‌های کلاسی ندارند و ویژگی‌های رفتاری مانند غایب شدن، تاخیر در حضور در کلاس و ترک زود هنگام کلاس را از خود نشان می‌دهند. به علاوه آنها در کلاس به مطالب درسی گوش نداده و در فعالیت‌های کلاسی گروهی شرکت نمی‌کنند. آنها اغلب برای کلاس و معلم احترامی قائل نبوده و برای عملکرد ضعیف تحصیلی خود بهانه‌تراشی می‌کنند. بنابراین حس مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی در برابر عملکرد ضعیف خود در این افراد وجود ندارد (کوئینی و جیالی<sup>۵</sup>، ۲۰۱۲). از جمله متغیرهای اثرگذار بر این مساله، شرایط محیطی و آموزشی از جمله تجربه‌ی بی‌عدالتی، احساس عدم امنیت و حمایت اجتماعی و عدم رضایت از شرایط آموزشی است که می‌تواند باعث کاهش انگیزش برای یادگیری و تحصیل شده و موفقیت فردی در رشته‌ی تحصیلی را تحت شعاع قرار دهد (توکاو<sup>۶</sup> و همکاران، ۲۰۱۳). برسو و همکاران (۱۹۹۷) سه عامل بی‌علاقگی، خستگی هیجانی، ناکارآمدی تحصیلی را در فرسودگی تحصیلی مؤثر دانسته است. پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که میزان فرسودگی تحصیلی دانشجویان، می‌تواند تحت تاثیر عوامل مختلفی از جمله کیفیت میزان انسجام تحصیلی و اجتماعی دانشجویان باشد (نعامی، ۱۳۸۸). به‌عنوان مثال کاتسال و بیلیم<sup>۷</sup> (۲۰۱۲) در پژوهش خود دریافتند که عملکرد تحصیلی و موفقیت دانشجویان رابطه‌ی منفی و معناداری با فرسودگی تحصیلی آنان

1. Burnout
2. David
3. Mazerolle
4. Salanova
5. Qinyi&Jiali
6. Tukaev
7. Kutsal & Bilge

دارد. آرو<sup>۱</sup> و همکاران (۲۰۰۹) نیز دریافتند که موفقیت و عملکرد تحصیلی دانشجویان پیش‌بینی‌کننده‌ی میزان فرسودگی آنان خواهد بود. لاو<sup>۲</sup> (۲۰۰۷) به این نتیجه دست یافت که مشارکت در فعالیت‌های درسی بر کاهش فرسودگی تحصیلی تأثیر معناداری دارد. ایجاد انسجام در دانشجویان شامل دو بعد انسجام تحصیلی<sup>۳</sup> و انسجام اجتماعی<sup>۴</sup> می‌باشد. انسجام تحصیلی اشاره به عملکرد تحصیلی و رشد ذهنی دانشجو و تعاملات وی با استادان و کارکنان و انسجام اجتماعی اشاره به سطح تناسب بین فرد و محیط اجتماعی آن (یعنی فعالیت‌های فوق برنامه و تعاملات بین همکلاسی‌ها) دارد (لیونز، ۲۰۰۷). در محیط آموزش عالی، انسجام تحصیلی به معنی میزان انطباق دانشجویان با شیوه‌ی زندگی علمی و الزامات علمی دانشگاه است و انسجام اجتماعی نیز به معنی سازگاری دانشجویان با شیوه‌ی زندگی اجتماعی در دانشگاه می‌باشد (راسل<sup>۵</sup> و همکاران، ۲۰۱۰). بر اساس نظر تینتو (۱۹۷۵) دانشجویان نه تنها نیاز به بقا در دانشگاه تا زمان فارغ‌التحصیلی (یعنی انسجام تحصیلی) دارند، بلکه نیاز به مشارکت در مسائل فرهنگی چه در درون و چه در بیرون از محیط یادگیری (یعنی انسجام اجتماعی) نیز دارند (رنتیس و همکاران، ۲۰۱۲). بر این اساس، سورینز و ولف (۲۰۰۸) معتقدند که دانشگاه می‌تواند در کسب دستاوردها و نتایج تحصیلی همچون پیشرفت تحصیلی و بقا و ماندگاری دانشجویان تأثیر به‌سزایی داشته باشد و تجارب دانشگاهی می‌تواند به‌طور غیر مستقیم و به‌واسطه‌ی انسجام اجتماعی و تحصیلی بر ماندگاری، ادامه و اتمام تحصیل دانشجویان تأثیر داشته باشد. بنابراین انسجام آموزشی و تحصیلی می‌تواند بر عملکرد دانشجویان و فارغ‌التحصیلی آنها با موفقیت تأثیر داشته باشد. چرا که ایجاد احساس انسجام در دانشجویان به توانایی مشارکت و تسهیل آن در انجام فعالیت‌های علمی و اجتماعی در دانشگاه کمک می‌کند. بر اساس مدل تینتو (۱۹۷۵) نیز تجارب دانشجویان در سیستم اجتماعی و علمی دانشگاه بر سطح انسجام دانشجویان تأثیر داشته و این امر متعاقباً یادگیری و تصمیم دانشجویان درباره‌ی تحصیل و ادامه‌ی آنها در دانشگاه را تحت تأثیر قرار می‌دهد (سورینز و اسمیدت، ۲۰۰۹). پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که انسجام تحصیلی یعنی میزان موفقیت و عملکرد تحصیلی دانشجویان و انسجام اجتماعی که به معنی شرکت آنها در فعالیت‌های جمعی است، می‌تواند با کیفیت محیط دانشگاه رابطه داشته باشد. به‌عنوان مثال، زپکیت و همکاران (۲۰۰۶) و براکستون و همکاران (۲۰۰۰) در پژوهش خود دریافتند که کیفیت محیط و تجارب

- 
1. Aro
  2. Low
  3. Academic integrity
  4. Social integration
  5. Russell

یادگیری تاثیر مثبتی بر انسجام تحصیلی و علمی دارد. کمبر و لینگ (۲۰۰۵)، در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که شرایط محیط یادگیری و تدریس در انسجام تحصیلی دانشجویان تاثیر مثبتی دارد. آمیچ و وارزینسکی (۲۰۰۵) دریافتند که ویژگی‌های موسسات آموزش عالی به‌ویژه داشتن محیط یادگیری فعال بر انسجام تحصیلی دانشجویان و کیفیت تعاملات اجتماعی آنان تاثیر مثبت و معناداری دارد. زتلاین<sup>۱</sup> و همکاران (۲۰۰۴) نیز دریافتند که خدمات و تسهیلاتی که دانشگاه برای دانشجویان فراهم می‌کند، رابطه‌ی مثبت و معناداری با انسجام تحصیلی و اجتماعی دانشجویان دارد.

به‌طور کلی محیط دانشگاه<sup>۲</sup> محیطی است که در بروز و ظهور استعدادهای درخشان شخصیت انسانی تاثیر می‌گذارد. بیرد<sup>۳</sup> (۲۰۰۷) معتقد است که کیفیت محیط دانشگاه نه تنها منجر به پیشرفت و اصلاح یادگیری شده، بلکه موجب ایجاد برنامه‌های منحصر به فرد در جهت تنوع، ترویج وحدت و کاهش نابرابری اجتماعی در دانشگاه می‌شود.

بویر (۱۹۹۰) از جمله کسانی است که عمده مطالعات وی متمرکز بر آموزش عالی است. او همواره به مطالعه‌ی ارتباط بین محیط دانشگاه و زندگی در جامعه پرداخته و جامعه‌ی دانشجویی را به شش زیر جامعه تجزیه می‌کند که این شش زیر جامعه شامل جامعه‌های هدفمند، باز، عدالت‌گستر، منظم، مراقب و موروثی است. در این میان جامعه‌های هدفمند، عدالت‌گستر و منظم با فرهنگ جامعه‌ی ما همخوانی داشته و در این پژوهش به‌عنوان ابعاد محیط دانشگاهی استفاده شده است. **جامعه‌ی هدفمند:** محلی است که در آن استادان و دانشجویان با به اشتراک‌گذاری اهداف دانشگاهی و همکاری با یکدیگر به تقویت آموزش و یادگیری می‌پردازند و این همان بعد ماموریت سازمانی و برنامه‌درسی است (بویر<sup>۴</sup>، ۱۹۹۰).

**جامعه‌ی عدالت‌گستر:** جایی که به فردیت افراد احترام گذاشته شده و در عین حال تنوع و دگرگونی بسیار مهم می‌باشد (بویر، ۱۹۹۰). احترام به قومیت‌های مختلف، ادیان گوناگونی که در دانشگاه در کنار هم مشغول به تحصیل هستند، دستیابی به برابری در دانشگاه اگرچه به شکل یک رویا می‌باشد، اما پژوهش‌ها نشان داده‌اند که درک تبعیض، عامل بازدارنده در دستیابی به جامعه‌ی عادلانه‌ی بویر می‌باشد.

- 
1. Zeitlin
  2. campus community
  3. Byrd
  4. Boyer

**جامعه‌ی منظم:** این جامعه شامل افرادی است که به گروه تعهد داشته، با صداقت و درستکاری با گروه همکاری کرده و تابع قانون و مقررات حاکم هستند. این افراد موفق به دریافت افتخار از سوی گروه می‌گردند و این بعد استانداردها و مقررات سازمانی است (بویر، ۱۹۹۰).

**مکان فیزیکی و تعامل سازمانی:** موقعیتی که دانشجو در دانشگاه قرار گرفته و قادر به برقراری ارتباط می‌گردد و در احساس وی تاثیر منفی یا مثبت دارد (مک دونالد، ۱۹۹۶). این بعد را نیز مک‌دونالد به ابعاد بویر در جهت تکمیل ابعاد مذکور اضافه کرده و در این پژوهش نیز به فراخور همخوانی با فرهنگ کشورمان مورد استفاده قرار گرفته است.

در رابطه با کیفیت محیط دانشگاه و ابعاد مختلف آن، پژوهش‌های زیادی صورت گرفته است (بویر، ۱۹۹۰؛ مک‌دونالد، ۱۹۹۶، رOPER<sup>۲</sup>، ۲۰۰۴؛ پاسکارلا و ترزینی<sup>۳</sup>، ۲۰۰۵؛ آستین<sup>۴</sup>، ۱۹۹۳؛ کمپل<sup>۵</sup>، ۲۰۰۰؛ هترینگتون<sup>۶</sup>، ۱۹۹۶؛ کلینگ<sup>۷</sup>، ۲۰۰۴). تمامی پژوهش‌ها نشان از اهمیت کیفیت محیط دانشگاه در ابعاد مختلف از جمله انسجام تحصیلی و اجتماعی دانشجویان دارد. هترینگتون (۱۹۹۶) کیفیت محیط دانشگاه را با هویت‌های چندگانه که دارای پناهگاهی امن برای باورها و هویت‌های دانشجویی است، معرفی می‌کند. کلینگ (۲۰۰۴) در پژوهش خود بیان می‌کند که شناسایی یادگیری دانشجویان در داخل و خارج از کلاس بسیار مهم است و این یکی از وظایف محیط دانشگاه می‌باشد. او معتقد است که نسل آینده‌ی رهبران امور دانشجویی باید راه‌هایی برای ارتباط با هم‌تایان دانشگاهی خود برای نشان دادن اهمیت رشد و توسعه‌ی شخصی دانشجویان، دستیابی به انسجام تحصیلی و اجتماعی همچنین دستیابی به راه‌هایی که دانشجویان به ایده‌پردازی بپردازند و استقلال، احترام و تعامل سازمانی مناسب کسب کنند، فراهم سازند. همچنین پاسکارلا و ترزینی (۲۰۰۵) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که ادراک دانشجو از محیط دانشگاه، به اشکال مختلف زیست محیطی از جمله رشته‌ی تحصیلی، محل زندگی و محل تحصیل بستگی دارد. همچنین شواهد نشان می‌دهد که کیفیت محیط دانشگاه بر دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی دانشجویان تاثیرگذار است و تجارب آنها را شکل می‌دهد. بر همین اساس آستین (۱۹۹۳) در پژوهش خود نشان داد دانشجویانی که در رشته‌ی مهندسی هستند، بیشتر احتمال دارد یک نگرش منفی در مورد رضایت از تجارب دانشجویی، اعضای هیات علمی، کیفیت آموزش، زندگی دانشجویی

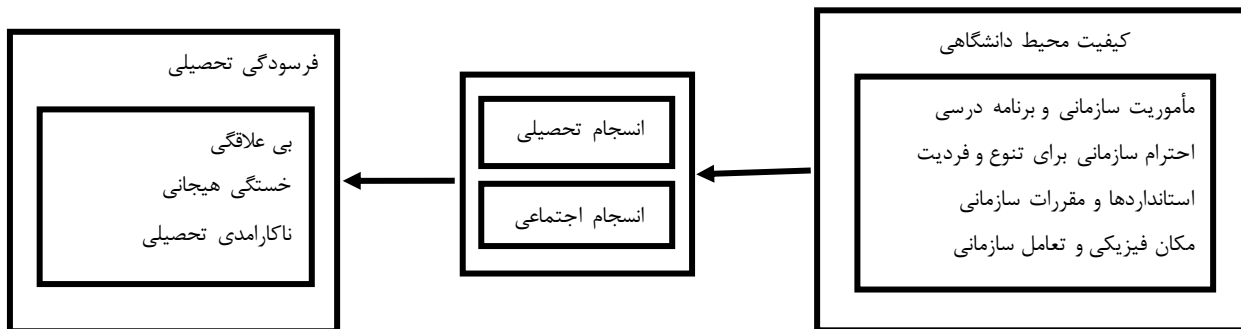
- 
1. McDonald
  2. Roper
  3. Pascarella & Terenzini
  4. Astin
  5. Campbell
  6. Hetherington
  7. Keeling

و فرصت‌هایی که برای دوره‌های میان رشته‌ای پیش می‌آید، داشته باشند. زیرا یکی از اثرات کیفیت محیط دانشگاه بر روی آنها، در موقعیت کسب و کار است. چرا که این افراد تاثیرات منفی قابل توجهی در تعاملات و نوع دوستی و رشد فرهنگی و به‌طور کلی در انسجام اجتماعی و تحصیلی کسب کرده‌اند.

بنابراین کیفیت محیط دانشگاه می‌تواند از طریق قوانین و مقررات، ماموریت و برنامه‌ی درسی، محیط فیزیکی و تعاملات درون آن و احترام به قومیت‌ها و ادیان مختلف زمینه‌ی مساعدی برای رشد تحصیلی و اجتماعی و متعاقباً کاهش میزان استرس و فرسودگی دانشجویان را فراهم کند. با توجه به مطالب مطرح شده، فرسودگی تحصیلی دانشجویان یکی از مهم‌ترین مواردی است که مسؤولان موسسات آموزش عالی باید به آن توجه کافی داشته باشند. زیرا فرسودگی تحصیلی نه تنها می‌تواند در سرنوشت علمی دانشجویان تاثیر داشته باشد، بلکه افزایش آن می‌تواند به سلامت روحی دانشجویان آسیب رسانده و آنها را با ناکامی‌های مختلفی در دوران تحصیل و یا پس از آن در زندگی شخصی و حرفه‌ای مواجه کند. در حالی که با بهبود شرایط تحصیلی از جمله محیط‌های یادگیری مطلوب در دانشگاه می‌توان زمینه‌ی رشد مهارت و بالندگی در عرصه‌های مختلف علمی و اجتماعی و به‌طور کلی انسجام تحصیلی و اجتماعی دانشجویان را فراهم آورد تا از این طریق به کاهش میزان فرسودگی تحصیلی آنان کمک نمود. لذا ضروری است که این موضوع مورد توجه و پژوهش‌های فراوانی انجام شود تا ضمن شناسایی عوامل موثر بر آن، راه‌های مقابله با فرسودگی تحصیلی دانشجویان نیز مدنظر قرار گیرد. مقوله‌ای که می‌تواند بستر و مسیر تحقق اهداف نظام‌های آموزشی و دانشگاهی را به‌خوبی فراهم آورد. لذا بنابر اهمیت موضوع، پژوهش حاضر نیز به بررسی رابطه‌ی کیفیت محیط دانشگاه و انسجام اجتماعی و تحصیلی دانشجویان با فرسودگی تحصیلی آنان می‌پردازد. در این راستا سوالات زیر مطرح می‌گردند.

- ۱- آیا کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی‌کننده‌ی معنادار فرسودگی تحصیلی دانشجویان می‌باشد؟
- ۲- آیا کیفیت محیط دانشگاه پیش‌بینی‌کننده‌ی معنادار انسجام تحصیلی و اجتماعی دانشجویان می‌باشد؟
- ۳- آیا انسجام تحصیلی و اجتماعی با کنترل محیط دانشگاه، فرسودگی تحصیلی دانشجویان را به‌طور معنادار پیش‌بینی می‌کند؟
- ۴- آیا انسجام تحصیلی و اجتماعی نقش واسطه‌ای در ارتباط بین کیفیت محیط دانشگاه و فرسودگی تحصیلی دانشجویان دارد؟

مدل مفهومی پژوهش در نمودار (۱) نشان داده شده است:



### نمودار ۱- مدل مفهومی کیفیت محیط دانشگاهی،

#### انسجام تحصیلی و اجتماعی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان

در این مدل کیفیت محیط دانشگاه به‌عنوان متغیر برون‌زاد(مستقل)، انسجام تحصیلی و اجتماعی به‌عنوان متغیر واسطه‌ای و فرسودگی تحصیلی دانشجویان به‌عنوان متغیر درون‌زاد(وابسته) می‌باشد.

#### ۲- روش‌شناسی:

**روش پژوهش:** با توجه به اینکه پژوهش حاضر به بررسی رابطه کیفیت محیط دانشگاهی، انسجام تحصیلی و اجتماعی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان می‌پردازد، پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است.

**جامعه و نمونه‌ی آماری:** جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر شامل دانشجویان دانشگاه شیراز در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ می‌باشد. برای این منظور نمونه‌ای با حجم ۲۸۹ نفر بر اساس روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای انتخاب شد. برای انتخاب آزمودنی‌ها، ابتدا یک دانشکده انتخاب (در این پژوهش دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی به‌دلیل تعدد رشته‌های مختلف در آن انتخاب شد) گردیده و سپس از هر رشته دو کلاس در مقطع کارشناسی و ارشد به‌صورت تصادفی انتخاب و پرسشنامه بین تمام دانشجویان توزیع و سپس جمع‌آوری گردید.

**ابزارهای پژوهش:** برای بررسی متغیرهای مورد پژوهش از ابزارهایی به شرح زیر استفاده شد.

**پرسشنامه‌ی ارتباطات دانشگاه و دانشکده(ارنست بویر، ۱۹۹۰):** این پرسشنامه در چهار حیطه‌ی مأموریت سازمانی و برنامه‌ی درسی(۷ گویه)، احترام سازمانی برای تنوع و فردیت(۷ گویه)، استانداردها و مقررات سازمانی(۶ گویه)، مکان فیزیکی و تعامل سازمانی(۶ گویه) می‌باشد. پرسشنامه‌ی مذکور ۲۶ ماده دارد که از مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت استفاده شده است و نمره‌گذاری هر سوال از پنج به یک(کاملاً موافقم ۵ و کاملاً مخالفم ۱) انجام می‌شود. در پژوهش کارسون

بیرد (۲۰۰۷)، نتایج تحلیل عامل تاییدی، چهار عامل ماموریت سازمانی و برنامه‌ی درسی، احترام سازمانی برای تنوع و فردیت، استانداردها و مقررات سازمانی، مکان فیزیکی و تعامل سازمانی را نشان داده است. در پژوهش مک دونالد (۱۹۹۶) ضریب آلفای ۰/۹۲ برای نمره‌ی کل پرسشنامه گزارش شده و ایشان معتقد هستند که این پرسشنامه از روایی سازه بالایی برخوردار است. نتایج بررسی روایی پرسشنامه توسط آنها نشان داد که همبستگی مولفه‌های پرسشنامه با یکدیگر و با نمره‌ی کل رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری داشته است. در پژوهش حاضر محاسبه‌ی پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ انجام پذیرفت که نتایج به این شرح حاصل گردید: کل پرسشنامه محیط دانشگاه (۰/۸۴)، ماموریت سازمانی و برنامه درسی (۰/۸۰)، احترام سازمانی برای تنوع و فردیت (۰/۷۸)، استانداردها و مقررات سازمانی (۰/۸۷)، مکان فیزیکی و تعامل سازمانی (۰/۷۶).

**پرسشنامه‌ی فرسودگی (برسو و همکاران، ۱۹۹۷):** به منظور سنجش فرسودگی تحصیلی دانشجویان از پرسشنامه‌ی برسو و همکاران (۱۹۹۷) استفاده شد. این پرسشنامه سه حیطه‌ی فرسودگی تحصیلی یعنی خستگی تحصیلی (۵ گویه)، بی‌علاقه‌گی تحصیلی (۴ گویه) و ناکارآمدی تحصیلی (۶ گویه) را می‌سنجد. پرسشنامه‌ی مذکور ۱۵ ماده دارد که با روش درجه‌بندی لیکرت ۵ درجه‌ای درجه‌بندی شده است. نمره‌گذاری هر سوال از پنج به یک (کاملاً موافقم ۵ و کاملاً مخالفم ۱) انجام می‌شود. لذا حداکثر نمره‌ی پرسشنامه ۷۵ (بیشترین فرسودگی تحصیلی)، میانگین ۴۵ و حداقل نمره ۱۵ (کمترین فرسودگی تحصیلی) است. سازندگان پرسشنامه پایایی آن را به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۸۲ و ۰/۷۵ برای سه حیطه‌ی فرسودگی تحصیلی محاسبه کرده‌اند. محققان روایی پرسشنامه را نیز مطلوب گزارش کرده‌اند. نعامی پایایی این پرسشنامه را برای خستگی تحصیلی ۰/۷۹، برای بی‌علاقگی تحصیلی ۰/۸۲ و برای ناکارآمدی تحصیلی ۰/۷۵ محاسبه کرده است. وی نیز روایی پرسشنامه را بسیار مطلوب گزارش کرده است. محاسبه‌ی پایایی پرسشنامه در پژوهش حاضر نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ انجام پذیرفت که نتایج به این شرح حاصل گردید: کل پرسشنامه‌ی فرسودگی تحصیلی (۰/۸۷)، ناکارآمدی تحصیلی (۰/۸۱)، بی‌علاقه‌گی تحصیلی (۰/۷۹)، خستگی تحصیلی (۰/۸۷).

**پرسشنامه‌ی انسجام تحصیلی (پاسکارلا و ترنزین<sup>۱</sup>، ۱۹۸۰):** در این پرسشنامه از مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم، استفاده شده است. این پرسشنامه شامل ۱۲ گویه است. پاسکارلا و ترنزین (۱۹۸۰) روایی پرسشنامه‌ی مذکور در هر دو خرده مقیاس را بسیار مطلوب گزارش کرده‌اند و پایایی آن نیز بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس نگرانی استادان



نسبت به تدریس و رشد دانشجویان ۰/۸۲ و خرده مقیاس رشد علمی و ذهنی دانشجویان ۰/۷۴ به‌دست آمد که این نشان از پایایی مناسب این پرسشنامه است. در مقاله‌ی حاضر روایی و پایایی این پرسشنامه محاسبه گردید. نتایج نشان داد که پرسشنامه از روایی مناسبی برخوردار است و پایایی آن نیز بر اساس ضریب آلفا ۰/۷۶ به‌دست آمد. در پژوهش حاضر نیز پایایی پرسشنامه ۰/۷۶ به‌دست آمد.

زیرمقیاس انسجام اجتماعی از پرسشنامه تجارب دانشجویان دانشکده (پیس و کج، ۲۰۰۲): این پرسشنامه دارای ۳ گویه می‌باشد که دامنه‌ی پاسخ‌های آن از ۱ تا ۷ می‌باشد. محمدی (۱۳۸۵) ضرائب همبستگی گویه‌های انسجام اجتماعی با نمره کل را بین ۰/۶۴ تا ۰/۸۲ به‌دست آورد و پایایی آن را نیز بر اساس ضریب آلفا ۰/۶۳ محاسبه نموده است. در این پژوهش نیز پایایی پرسشنامه ۰/۷۳ به‌دست آمد.

**روش‌های آماری:** برای بررسی ارتباطات موجود در مدل پیشنهادی پژوهش از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان و بر اساس مدل بارون و کنی (۱۹۸۶) استفاده شد و برای بررسی مسیرهای موجود در مدل، مراحل زیر اجرا شد:

- ۱- بررسی رابطه‌ی متغیر برون زاد اولیه با متغیر درون زاد نهایی.
  - ۲- بررسی رابطه‌ی متغیرهای برون‌زاد اولیه با متغیرهای واسطه‌ای.
  - ۳- بررسی رابطه‌ی متغیرهای واسطه‌ای با متغیر درون‌زاد با کنترل متغیرهای برون‌زاد.
  - ۴- بررسی مقدار کاهش ضرایب رگرسیون متغیرهای برون‌زاد از مرحله‌ی یک به مرحله‌ی سه.
- در تحلیل اطلاعات از نرم‌افزارهای آماری *Spss 16* و *Lisrel 8.54* استفاده شد. با استفاده از اطلاعات خام وارد شده در نرم‌افزار *Spss16*، رگرسیون و در نرم‌افزار *lisrel8.54* از ماتریس همبستگی متغیرهای مدل استفاده شد و برازش مدل مورد بررسی قرار گرفت.

#### یافته‌های پژوهش:

جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد هر یک از متغیرهای کیفیت محیط دانشگاه، انسجام تحصیلی و اجتماعی و فرسودگی و ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. بر این اساس، بین ابعاد کیفیت محیط دانشگاه همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد ( $p < 0/01$ ). بین ماموریت سازمانی و برنامه‌ی درسی و انسجام تحصیلی همچنین بین احترام و انسجام تحصیلی، استانداردها و مقررات سازمانی و انسجام تحصیلی، خستگی و ناکارآمدی تحصیلی، بی‌علاقگی و ناکارآمدی تحصیلی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد ( $p < 0/01$ ). بین متغیرهای ماموریت سازمانی و برنامه‌ی درسی و ناکارآمدی تحصیلی، همچنین بین استانداردها و مقررات سازمانی و ناکارآمدی تحصیلی رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد ( $p < 0/05$ ). همچنین بین متغیرهای احترام و

۲۰ ارائه الگوی علی کیفیت محیط دانشگاه، انسجام تحصیلی و اجتماعی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان

ناکارآمدی تحصیلی، مکان فیزیکی و ناکارآمدی تحصیلی و بین انسجام اجتماعی و تحصیلی و ناکارآمدی تحصیلی رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد ( $P < 0/01$ ).

جدول ۱- میانگین و انحراف استاندارد و ضریب همبستگی متغیرهای کیفیت محیط دانشگاه،

انسجام و فرسودگی تحصیلی دانشجویان

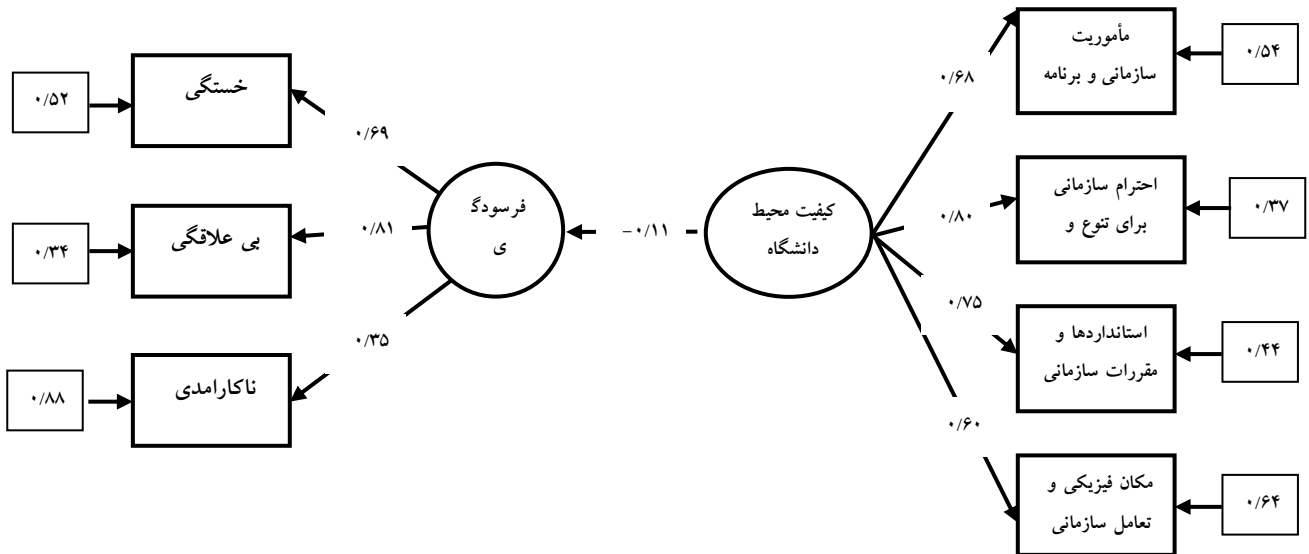
متغیر	مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
کیفیت محیط دانشگاه	۱- مأموریت سازمانی و برنامه درسی	۳/۰۸	۰/۷۳	۱								
	۲- احترام سازمانی برای تنوع و فردیت	۳/۲۱	۰/۵۵	۰/۵۳**	۱							
	۳- استانداردها و مقررات سازمانی	۳/۰۵	۰/۷۳	۰/۵۴**	۰/۵۸**	۱						
	۴- مکان فیزیکی و تعامل سازمانی	۳/۱۴	۰/۷۰	۰/۳۶**	۰/۵۲**	۰/۴۴**	۱					
انسجام	۱- انسجام تحصیلی	۳/۰۹	۰/۵۶	۰/۲۴**	۰/۲۸**	۰/۳۱**	۰/۱۰	۱				
	۲- انسجام اجتماعی	۲/۹۱	۰/۹۵	۰/۱۰۶	۰/۱۰	۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۶۱	۱			
فرسودگی تحصیلی	۱- خستگی	۲/۹۱	۰/۹۵	۰/۰۵	۰/۰۷	۰/۰۳	۰/۰۷	۰/۳۸	۰/۳۱	۱		
	۲- بی‌علاقگی	۳/۰۳	۰/۹۴	۰/۰۶	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۲	۰/۴۰	۰/۲۶	۰/۵۶	۱	
	۳- ناکارآمدی تحصیلی	۲/۸۵	۰/۷۱	۰/۱۲*	۰/۱۷**	۰/۱۲*	۰/۱۹**	۰/۴۱**	۰/۳۰**	۰/۲۳**	۰/۲۸**	۱

\*\* $P < 0/01$  \* $P < 0/05$

ضرایب ارائه شده در جدول ۱ نشان از ارتباط بین متغیرهای برون‌زاد، واسطه‌ای و درون‌زاد مدل است که شرط لازم برای تحلیل مسیر را فراهم می‌سازد. برای بررسی ارتباطات موجود در مدل پیشنهادی تحقیق، بر اساس مدل بارون و کنی<sup>۱</sup> (۱۹۸۶)، از رگرسیون چند متغیره به روش متوالی همزمان استفاده شد. نتایج تحلیل مسیر به ترتیب سوالات پژوهش ارائه می‌گردد.

**۱- مرحله‌ی اول: آیا کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی‌کننده‌ی معنادار فرسودگی تحصیلی دانشجویان می‌باشد؟** در این مرحله، متغیر محیط دانشگاه به‌عنوان متغیر برون‌زاد اولیه و متغیر فرسودگی تحصیلی دانشجویان به‌عنوان متغیر درون‌زاد نهایی در نظر گرفته شدند. بر این اساس محیط دانشگاه پیش‌بینی‌کننده‌ی منفی و معناداری فرسودگی تحصیلی دانشجویان می‌باشد ( $\beta = -0/11$ ,  $P < 0/05$ ). در متغیر محیط دانشگاه، متغیرهای احترام سازمانی برای تنوع و فردیت (۰/۸۰)، استانداردها و مقررات سازمانی (۰/۷۵)، مأموریت سازمانی و برنامه‌ی درسی (۰/۶۸) و مکان فیزیکی و تعامل سازمانی (۰/۶۰) به ترتیب دارای بیشترین تا کمترین بارعاملی هستند. در متغیر فرسودگی تحصیلی، متغیرهای بی‌علاقگی (۰/۸۱)، خستگی (۰/۶۹) و ناکارآمدی (۰/۳۵)

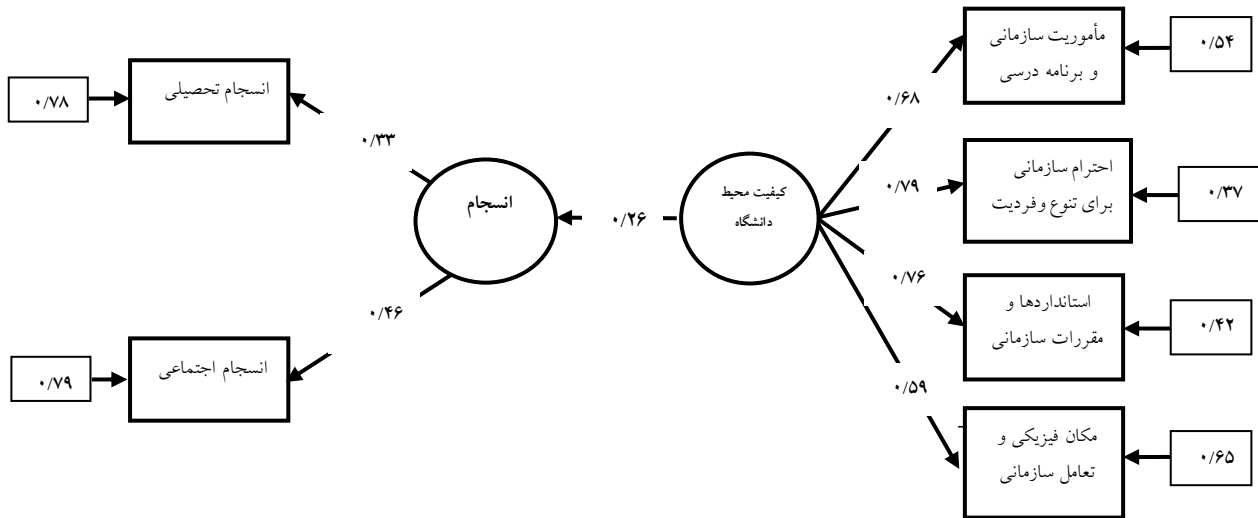
به ترتیب دارای بیشترین تا کمترین بارعاملی هستند. یافته‌های این تحلیل رگرسیونی در نمودار ۲ آورده شده است.



**Chi-Square=23.69, df=13, P-value=0.3409, RMSEA=0.053**

نمودار ۲- پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی دانشجویان بر اساس کیفیت محیط دانشگاه

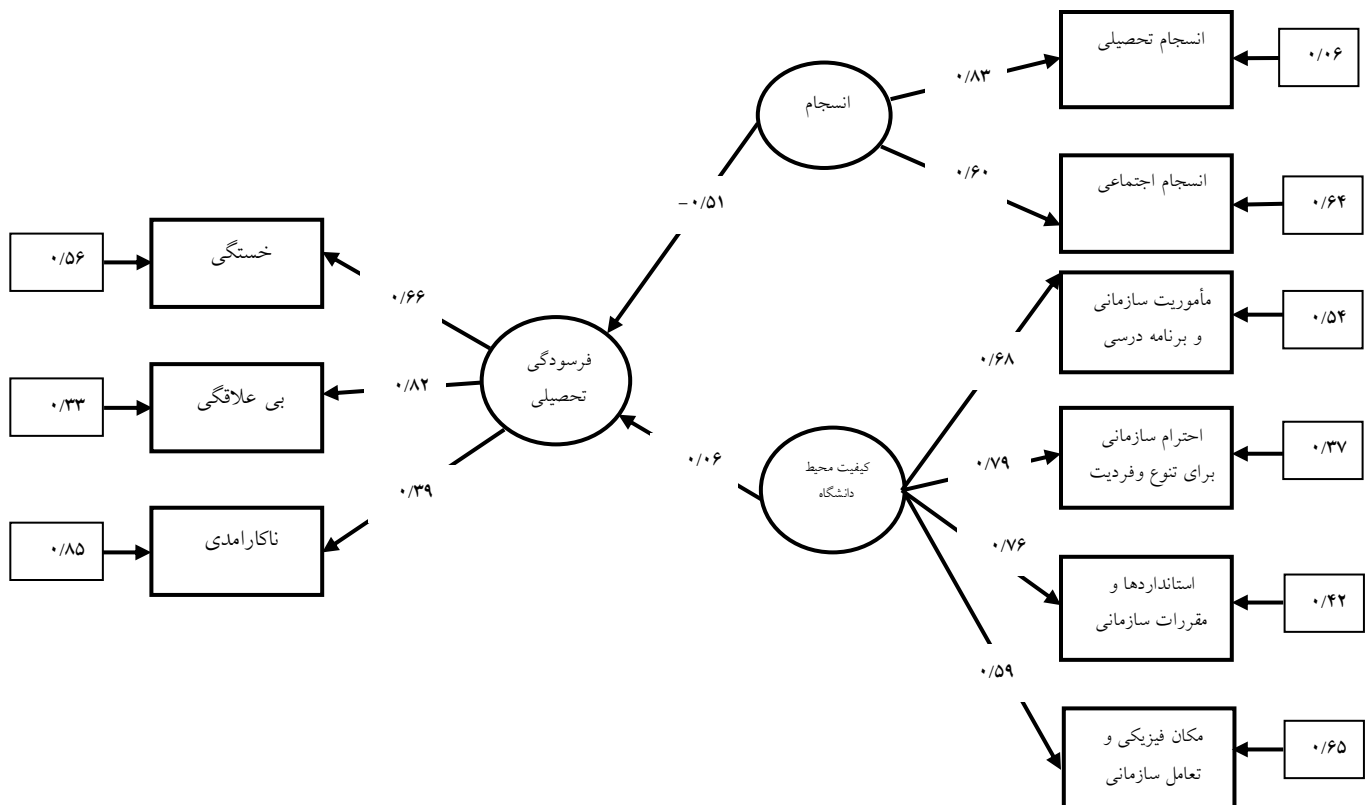
۲- مرحله‌ی دوم: آیا کیفیت محیط دانشگاه پیش‌بینی‌کننده‌ی معنادار انسجام تحصیلی و اجتماعی دانشجویان می‌باشد؟ برای پاسخگویی به این پرسش، متغیر کیفیت محیط دانشگاه به‌عنوان متغیر برون‌زاد اولیه و انسجام تحصیلی و اجتماعی به‌عنوان متغیر واسطه‌ای در نظر گرفته شدند. بر این اساس کیفیت محیط دانشگاه پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنادار انسجام تحصیلی و اجتماعی دانشجویان می‌باشد ( $P < 0.01$ ,  $\beta = 0.26$ ). در متغیر کیفیت محیط دانشگاه، متغیرهای احترام سازمانی برای تنوع و فردیت ( $0.79$ )، استانداردها و مقررات سازمانی ( $0.76$ )، مأموریت سازمانی و برنامه‌ی درسی ( $0.68$ )، مکان فیزیکی و تعامل سازمانی ( $0.59$ ) به ترتیب دارای بیشترین تا کمترین بارعاملی هستند. در متغیر انسجام، متغیرهای انسجام اجتماعی ( $0.46$ ) و انسجام تحصیلی ( $0.33$ ) به ترتیب دارای بیشترین تا کمترین بارعاملی هستند. یافته‌های این تحلیل رگرسیونی در نمودار ۳ آورده شده است.



Chi-Square=14/29, df=8, P-value=0.07455, RMSEA=0.052

نمودار ۳- پیش بینی مولفه انسجام بر اساس کیفیت محیط دانشگاه

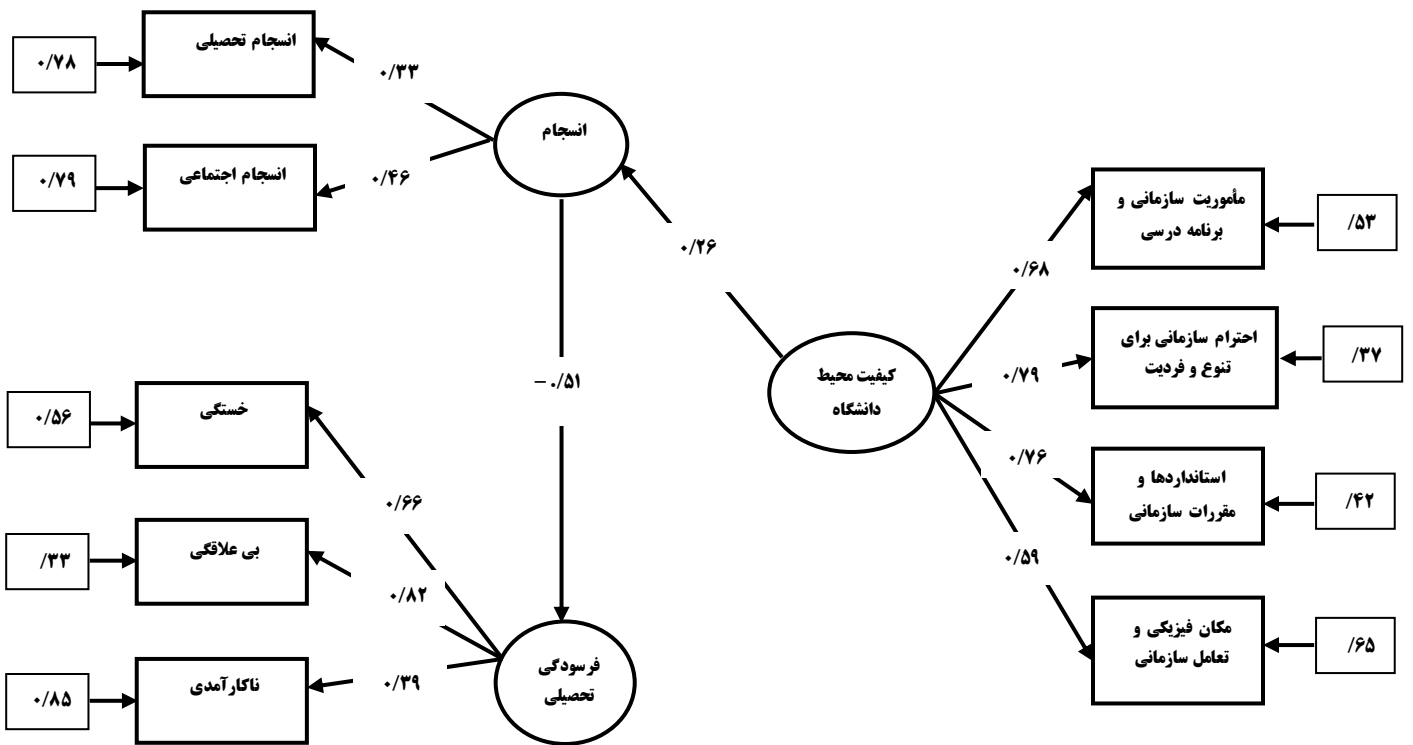
مرحله سوم: آیا انسجام تحصیلی و اجتماعی با کنترل کیفیت محیط دانشگاه، فرسودگی تحصیلی دانشجویان را به طور معنادار پیش‌بینی می‌کند؟ برای پاسخگویی به این پرسش، متغیر برون‌زاد اولیه کیفیت محیط دانشگاه و متغیر واسطه‌ای انسجام، به‌عنوان متغیر برون‌زاد و متغیر فرسودگی تحصیلی به‌عنوان متغیر درون‌زاد نهایی در نظر گرفته شدند تا تاثیر مستقیم واسطه‌ای و همچنین متغیر برون‌زاد اولیه بر متغیر فرسودگی تحصیلی به‌دست آید. بر اساس نمودار ۴، انسجام دانشجویان شامل انسجام تحصیلی و اجتماعی آنها پیش‌بینی‌کننده‌ی منفی و معنادار فرسودگی تحصیلی آنها می‌باشد ( $P < 0.05$ ,  $\beta = -0.51$ ). در متغیر کیفیت محیط دانشگاه، متغیرهای احترام سازمانی برای تنوع و فردیت (0.79)، استانداردها و مقررات سازمانی (0.76)، مأموریت سازمانی و برنامه‌ی درسی (0.68)، مکان فیزیکی و تعامل سازمانی (0.59) به‌ترتیب دارای بیشترین تا کمترین بارعاملی هستند. در متغیر انسجام، متغیرهای انسجام تحصیلی (0.83) و انسجام اجتماعی (0.60) به‌ترتیب دارای بیشترین تا کمترین بارعاملی هستند. در متغیر فرسودگی تحصیلی، متغیرهای بی‌علاقگی (0.82)، خستگی (0.66) و ناکارآمدی (0.39) به‌ترتیب دارای بیشترین تا کمترین بارعاملی هستند. یافته‌های این تحلیل رگرسیونی در نمودار ۴ آورده شده است.



Chi-Square= 58.79, df=24, P-value=0.00009, RMSEA=0.071

نمودار ۴- پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی دانشجویان بر اساس انجام با کنترل کیفیت محیط دانشگاه

۴- آیا انجام تحصیلی و اجتماعی نقش واسطه‌ای در ارتباط بین کیفیت محیط دانشگاهی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان دارد؟ با بررسی و مقایسه میزان ضرایب رگرسیون از مرحله اول تا مرحله سوم مشخص گردید که ضریب رگرسیون در رابطه‌ی متغیر برون‌زاد محیط دانشگاه و متغیر درون‌زاد فرسودگی تحصیلی،  $0/11$  - بوده که به‌طور مستقیم به  $0/06$  کاهش یافته است. این مطلب نشان‌دهنده‌ی نقش واسطه‌گری معنی‌دار متغیر انجام در ارتباط بین متغیر برون‌زاد محیط دانشگاه با متغیر درون‌زاد فرسودگی تحصیلی می‌باشد. با حذف مسیرهای غیر معنی‌دار مدل نهایی به‌صورت نمودار ۵ به‌دست آمده است.



Chi-Square=59.83, df=25, P-value=0.00011, RMSEA=0.07

نمودار ۵- مدل نهایی فرسودگی تحصیلی دانشجویان

برای تعیین برازش مدل، با استفاده از نرم‌افزار LISREL 8.54، مقادیر مختلف برازش محاسبه شد. با توجه به بالا بودن شاخص‌های برازش  $NFI(0.99)$ ،  $CFI(0.94)$ ،  $GF(0.96)$  و  $IFI(0.96)$  و پایین بودن شاخص خطای  $SRMR(0.06)$  می‌توان دریافت که مدل مذکور از برازش مناسبی برخوردار می‌باشد.

برای محاسبه‌ی میزان واسطه‌گری انسجام در رابطه‌ی بین کیفیت محیط دانشگاه و فرسودگی تحصیلی نیز از روش فرمول بارون و کنی استفاده شد. در این روش اثر غیر مستقیم بر کل اثر تقسیم می‌شود.

$$\text{سهم واسطه‌گری} = \frac{\sum \alpha\beta}{\sum \alpha\beta + \tau'}$$

اثر غیرمستقیم  $\beta\alpha$  اثر مستقیم  $\tau'$

بر این اساس، سهم واسطه‌گری انسجام برابر با ۰/۶۸ است و با استفاده از آزمون سابل، سطح معنی‌داری متغیر واسطه‌گری انسجام در سطح ۰/۰۵ و ۰/۰۱ سنجیده شده است که در سطح ۰/۰۱ این واسطه‌گری معنادار به دست آمد.

### بحث و نتیجه‌گیری:

بررسی رابطه‌ی متغیر برون‌زاد محیط دانشگاه و متغیر درون‌زاد فرسودگی تحصیلی نشان داد که کیفیت محیط دانشگاه پیش‌بینی‌کننده‌ی منفی و معنی‌دار فرسودگی تحصیلی دانشجویان می‌باشد. این یافته با نتایج پژوهش هایزنگ و همکاران (۲۰۰۷)؛ نعمی (۱۳۸۸)؛ کمپوس و همکاران (۲۰۱۱) و سالم (۲۰۰۸) همسو می‌باشد. در توجیه نتیجه‌ی به دست آمده، می‌توان گفت که محیط دانشگاه محیط نوگرایی، نوآوری و محیط بالیدن شخصیت‌ها است. محیطی که بایستی در آن رشد و پویایی، جوش و خروش علمی موج بزند تا رسالت واقعی آن اجرا شود. بر این اساس هرچه محیط دانشگاه علمی‌تر و به عبارتی پویاتر در همه ابعاد آن باشد، طبیعتاً دانشجویان با انگیزه‌ی بیشتری تلاش و کوشش کرده و با شور و اشتیاق بیشتری اهدافشان را دنبال می‌کنند. محیط پویای دانشگاه علاوه بر اینکه موجب افزایش انگیزه، شور و اشتیاق دانشجویان می‌گردد؛ بایستی موجب شود تا دانشجویان با علاقه‌ی بیشتری به مشارکت در فعالیت‌های دانشگاه و کلاس درس بپردازند و ساعات طولانی‌تری را به مطالعه مشغول باشند، بدون اینکه احساس خستگی کرده و در نتیجه دچار فرسودگی تحصیلی نشوند. در مرحله‌ی دوم که به بررسی رابطه‌ی بین متغیرهای برون‌زاد و متغیرهای واسطه‌ای می‌پردازد، نتیجه‌ی پژوهش نشان داد که محیط دانشگاه پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت و معنی‌دار انسجام تحصیلی می‌باشد. این یافته با نتایج پژوهش هایسورینز و ولف (۲۰۰۸)؛ زپکیت و همکاران (۲۰۰۶)؛ براکستون و همکاران (۲۰۰۰)؛ کمبر و لینک (۲۰۰۵)؛ آمیج و وارزینسکی (۲۰۰۵) و زتلاین و همکاران (۲۰۰۴) همسو می‌باشد. بر اساس نتایج به دست آمده می‌توان چنین استدلال کرد که محیط دانشگاه در برابر تسهیلاتی که به دانشجویان ارائه می‌دهد، با تعیین کردن انتظارات خود از دانشجویان از جمله رعایت مقررات انضباطی، کسب مهارت‌های تصمیم‌گیری، دستیابی به رفتار حرفه‌ای، پایبندی به تعهدات، الگوگیری از ارزش‌ها توسط دانشجویان موجب فراهم ساختن محیطی می‌شود که در آن احترام به افراد و قانون سازمان در رأس همه‌ی مسائل قرار می‌گیرد و انسجام اجتماعی دانشجویان را تضمین می‌کند. همچنین مکانی که دانشگاه در آنجا استقرار یافته، زمینه‌ساز تعامل سازمانی می‌گردد و زمینه‌ساز انسجام اجتماعی

می‌گردد و از طرفی با تشویق کردن دانشجویان برای کسب برتری علمی و تحصیلی و مشارکت با اعضای هیات علمی و آموزش خلاقانه به دانشجویان، حمایت علمی و ایجاد فرصت برای شکوفا شدن استعدادها، سازماندهی کردن دروس تخصصی و در نهایت با تعریف مجموعه‌ای از ارزش‌های اصلی و اساسی دانشگاه، انسجام تحصیلی دانشجویان را به دنبال دارد. ایجاد رابطه‌ی حمایتی توسط استادان، ارائه‌ی تسهیلات، تعادل، وفاداری به گروه، برقراری ارتباط بین اهداف علمی و زندگی روزمره، تشویق دانشجویان به ارائه خدمت به جامعه موجب می‌شود تا فرد توانایی انطباق با زندگی علمی خود را بیابد و در نتیجه انسجام تحصیلی برای فرد به دنبال داشته باشد.

در مرحله‌ی سوم که به بررسی رابطه‌ی بین متغیر انسجام و متغیرهای فرسودگی تحصیلی با کنترل متغیر کیفیت محیط دانشگاه می‌پردازد، نشان داده شد که انسجام دانشجویان شامل انسجام تحصیلی و اجتماعی آنان پیش‌بینی‌کننده‌ی منفی و معنادار فرسودگی تحصیلی آنها می‌باشد. این یافته با نتایج پژوهش‌های کاتسال و بیلیم (۲۰۱۲)؛ آرو و همکاران (۲۰۰۹) و لاو (۲۰۰۷) همسو می‌باشد. همانگونه که سورینز و ولف (۲۰۰۸)، نیز بیان می‌کنند تجارب دانشگاهی می‌تواند به‌طور غیر مستقیم و به‌واسطه‌ی انسجام اجتماعی و تحصیلی بر ماندگاری، ادامه و اتمام تحصیل دانشجویان تاثیر داشته باشد. دانشجویانی که عملکرد تحصیلی خوبی دارند و با استادان خود تعاملات خوب و سازنده برقرار می‌کنند، کمتر دچار فرسودگی تحصیلی می‌شوند تا دانشجویانی که به‌صورت منفعلانه و از روی اجبار به تحصیل ادامه می‌دهند. این دانشجویان خیلی زود نسبت به دانشگاه و دروس خود احساس بی‌علاقگی، خستگی و در نهایت در تحصیل خود ناکارآمد خواهند بود. در تایید نتیجه‌ی فوق زانگ و همکاران (۲۰۰۷) نیز بیان می‌کنند که عدم انسجام تحصیلی دانشجویان می‌تواند منجر به کاهش عملکرد تحصیلی دانشجویان شود و در آنان این نگرانی را ایجاد کند که در انجام تکالیفشان ممکن است دچار اشتباه شوند. به‌علاوه دانشجویانی که علاقه‌مند به شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه بوده و در فعالیت‌های فرهنگی شرکت می‌کنند، از انسجام اجتماعی برخوردار بوده و دچار فرسودگی تحصیلی نخواهند شد. در نهایت با توجه به کاهش به‌دست آمده از مرحله‌ی اول به مرحله‌ی سوم، می‌توان به جایگاه مهم و کلیدی متغیر واسطه‌ی انسجام در رابطه‌ی بین محیط دانشگاه و فرسودگی تحصیلی پی برد. بر این اساس می‌توان گفت که اگرچه محیط دانشگاه نمی‌تواند مستقیماً موجب فرسودگی دانشجویان گردد، اما در حقیقت زمانی که کیفیت محیط دانشگاه در جنبه‌های مختلف از جمله اجرا مناسب ماموریت سازمانی، کیفی و پرمحتوا بودن برنامه‌ی درسی، احترام به تنوع و فردیت، رعایت استانداردها و مقررات سازمانی و ایجاد تعاملات سازمانی به‌نحو احسن حفظ شود، زمینه‌ی ایجاد انسجام در دانشجو فراهم می‌گردد. زیرا دانشجو در محیط پویای دانشگاه با علاقه و انگیزه به تحصیل ادامه داده، با نهادهای مختلف



علمی و اجتماعی تعامل برقرار کرده و برای کسب اهداف خود تلاش می‌کند. این گونه دانشجویان، دانشجویانی هستند که از انسجام تحصیلی و اجتماعی برخوردار بوده و دچار فرسودگی تحصیلی نخواهند شد. بنابراین رسالت دانشگاه برای پرورش دانشجویانی که انسجام تحصیلی و اجتماعی دارند، مهم و با ارزش می‌باشد. پیشنهاد می‌گردد تا دانشگاه‌ها به‌طور پیوسته و مداوم به بازبینی و بازنگری برنامه‌های خود متناسب با شرایط اجتماعی حاکم و نیازهای دانشجویان بپردازند و زمینه‌ساز تلاش و کوشش دانشجویان شوند.

### منابع

- نعامی، عبدالزهرا. (۱۳۸۸). رابطه بین کیفیت تجارب یادگیری با فرسودگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه شهید چمران اهواز. *مطالعات روانشناختی*، ۳ (۵)، ۱۱۷-۱۳۴.
- Aro, S. K, Tolvanen, S, Nurmi, J. (2009). Achievement strategies during university studies predict early career burnout and engagement. *Journal of Vocational Behavior*, 75 (2), 162-172.
- Astin, A. W. (1993). **What Matters in College? Four Critical Years Revisited. San Francisco: Jossey-Bass.**
- Boyer, E. L., (1990). and the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. **Campus Life: In Search of Community.** Princeton, NJ: Carnegie.
- Braxton, J. M., Milem, J. F., & Sullivan, A. S. (2000). The influence of active learning on the college student departure process. Toward a revision of Tinto's theory. *The Journal of Higher Education*, 71(5), 569-590.
- Byrd, W. Carson. (2004). **Assessing campus community in the twenty- century.** Master's of Science dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Campbell, C. D. (2000). Social Structure, Space, and Sentiment: Searching for Common Ground in Sociological Conceptions of Community. pp. 21-57 in **Community Structure and Dynamics at the Dawn of the New Millennium**, edited by Dan A. Chekki. Stamford, CT: JAI Press.
- David, A. P. (2010). Examining the relationship of personality and burnout in college students: The role of academic motivation. *Educational Measurement and Evaluation Review*, Vol. 1, 90-104.
- Decade of Research.** San Francisco: Jossey-Bass.
- Hetherington, K. (1996). Identity Formation, Space and Social Centrality. *Theory, Culture & Society* 13(4):33-52. London: SAGE Publishers
- Keeling, R. P. (2004). **Learning reconsidered: A campus-wide focus on the student experience.** Washington: National Association of Student Personnel Administrators.
- Kember, D., & Leung, D. Y. P. (2005). The influence of active learning experiences on the development of graduate capabilities. *Studies in Higher Education*, 30(3), 155-170.
- Kutsal, D, Bilge, F. (2012). **A Study on the Burnout Levels of High School Students. Egitim ve Bilim**, 37.164.
- Law, D. W. (2007). Exhaustion in University Students and the Effect of Coursework Involvement. *Journal of American College Health*. 55 (4), 239-45.

- Lyons. A. L. (2007). **An Assessment of Social and Academic Integration among Track and Field Student-Athletes of the Atlantic Coast Conference**:Florida State University.
- Mazerolle. S. M. (2012). An Assessment of Burnout in Graduate Assistant Certified Athletic Trainers. **Journal of Athletic Training**, 47(3):320–328.
- McDonald, W. M. (1996). **The College and University Community Inventory: Assessing Student Perceptions of Community in Higher Education**. Dissertation, College of Education, Health, and Human Sciences, University of Tennessee, Knoxville, TN.
- Pascarella, E. T. and Patrick T. Terenzini. (2005). **How College Affects Students: A Third**
- Qinyi.T &Jiali.Y. (2012). An analysis of the reasons on learning burnout of junior high schoolstudents from the perspective of cultural capital theory: a case study of Mengzhe Town in Xishuangbanna,China. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 46: 3727 – 3731.
- Rienties. B; Beausaert.S; Grohnert.T; Niemantsverdriet.S& Kommers.P. (2012). Understanding academic performance of international students: the role of ethnicity, academic and social integration. **High Educ** .63:685–700.
- Roper, L. D. (2004). **Do Students Support Diversity Programs?** . 36(6):48-51.
- Russell, J., Rosenthal, D., & Thomson, G. (2010). The international student experience: Three styles of adaptation. **Higher Education**, 60(2), 235–249.
- Salanova, M., Schaufeli, W., Martínez, I., & Bresò, E. (2010). How obstacles and facilitators predict academic performance: The mediating role of study burnout and engagement. **Anxiety, Stress & Coping**, 23(1), 53-70.
- Severiens, S. E., & Wolff, R. (2008). A comparison of ethnic minority and majority students: Social and academic integration, and quality of learning. **Studies in Higher Education**, 33(3), 253–266.
- Severiens. S. E & Schmidt. H. G. (2009). Academic and social integration and study progress In problem based learning. **High Educ**, 58:59–69.
- Tukaev.S. V, Vasheka. T. V, Dolgova. O. M. (2013). The Relationships Between Emotional Burnout and Motivational, Semantic and Communicative Features of Psychology Students. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 82: 553 – 556.
- Umbach, P. D., & Wawryzinski, M. R. (2005). Faculty do matter: The role of college faculty in student learning and engagement. **Research in Higher Education**, 46(2), 153–184.
- Zeitlin. O,Melitz. O, Miller. R,Podoshin. P. (2004). Variables Affecting the Academic and Social Integration of Nursing Students. **Journal of Nursing Education**, 43(7), 326-9.
- Zepke, N., Leach, L., & Prebble, T. (2006). **Being learner centred: One way to improve student retention?** Studies in Higher Education, 31(5), 587–600.